

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 77/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen turvallisuusviranomaisten hankinnoista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mari Rantasen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 77/2022 vp:

Aikooko hallitus suorittaa turvallisuusselvityksen turvallisuusviranomaisten hankinnoista ja miten hallitus varmistaa Suomen huoltovarmuuden tilanteessa, jossa pakotepolitiikan tai turvallisuusselvityksen perusteella luovutaan hankintayhteistyöstä jonkin yrityksen kanssa turvallisuusviranomaisten hankinnoissa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Yritysturvallisuus- ja henkilöturvallisuusselvitys voidaan tehdä turvallisuusselvityslain (726/2014) edellytysten täyttyessä. Jokainen turvallisuusviranomainen ja kaikki muutkin hankintayksiköt vastaavat itse kilpailuttamissaan hankinnoissa turvallisuusselvityslain mukaisista selvityksistä. Joissakin puitejärjestelyissä valtion ja kuntien yhteishankintayksikkö Hansel Oy vastaa turvallisuusselvitysten tekemisestä. On myös sellaisia puitejärjestelyjä, joissa puitejärjestelyä käyttävä organisaatio vastaa turvallisuusselvityksen tekemisestä. Vastuu turvallisuusselvitysten tekemisestä riippuu hankinnan luonteesta.

Venäjä aloitettua oikeudettoman sodan Ukrainaa vastaan hallitus on pyytänyt Hansel Oy:tä selvittämään sopimuksia ja mahdollisesti tarvittavia toimia.

Ukrainan alueellista koskemattomuutta, suvereniteettia ja itsenäisyyttä heikentävien tai uhkavien toimien johdosta annetussa EU:n asetuksessa 269/2014 säädetään ns. henkilöpakotteista. Helmikuun lopussa annetuilla asetuksilla on lisätty henkilöitä asetuksen 269/2014 soveltamisalaan täydentämällä luetteloa luonnollisista henkilöistä ja oikeushenkilöistä, yhteisöistä ja elimistä, joiden varat on jäädytetty.

Hansel Oy:llä on Oy Teboil Ab:n kanssa voimassa olevia sopimuksia, jotka liittyvät esimerkiksi valtion ja kuntien ajoneuvojen tankkaamiseen jakeluasemilla. Kansanedustaja Mari Rantanen

kiinnitti huomiota siihen, että voiko Teboilille syntyä esimerkiksi turvallisuussektorin ajoneuvojen sijaintitietoja koskevaa tai muuta dataa, jota vieras valtio voi hyödyntää Suomen etujen vastaisesti.

Teboil ei saa ajoneuvojen sijaintitietoja, sillä puitejärjestelyyn liittyneiden viranomaisten tankkauksissa käytetään valtion maksuaikakorttia. Sen perusteella tankkauspaikka ei tiedä, mikä viranomainen on tankkauksen tehnyt. Maksuaikakortista käy ilmi vain, että kyse on valtion maksuaikakortista ja kortin numero. Kortin numeron taustalla oleva organisaatio ei kuitenkaan käy ilmi korttia käytettäessä. Nämä tiedot saa tietoonsa maksuaikakortin myöntänyt pankki, joka on tällä hetkellä Nordea.

Hansel ei ole tehnyt Teboilin henkilöstöstä henkilöturvallisuusselvityksiä, sillä ylläkuvatusti henkilöstö ei saa turvallisuusselvityslaisissa tarkoitettuja tietoja. Myöskään Teboilista ei ole tehty yritysturvallisuusselvitystä, sillä turvallisuusselvityslain edellytykset yritysturvallisuusselvityksen hakemiseen eivät ole olleet käsillä. Teboilille ei luovuteta salassapidettäviä tietoja. Hansel tekee puitejärjestelyjen toimittajista turvallisuusselvitykset turvallisuusselvityslain mukaisesti. Tämänhetkisen tilanteen perusteella hallituksen ei ole tarkoitus laajentaa turvallisuusselvitysten tekoa turvasektorilla turvallisuusselvityslain mukaisia laajemmaksi.

Tätä vastausta laadittaessa (18.3.2022) EU:n henkilöpakotteista ei ole johdettavissa Lukoilia tai sen tytäryhtiö Teboilia koskevia EU:n pakotteita.

Suomessa huoltovarmuustoiminta on säädeltyä. Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) tarkoituksena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia muodostaa varautumisen ja kriisijohtamisen yhteisen perustan yhteiskunnan kaikille toimijoille. Lisäksi yksittäiset hankintayksiköt, esimerkiksi kunnat, tekevät varautumissuunnittelua. Myös julkisissa hankinnoissa osana toiminnan johtamista tehdään riskienhallintaa ja hankintoja suunnitellessa huomioidaan varautumiskysymykset.

Suomessa öljyn huoltovarmuusvarastoja ovat Huoltovarmuuskeskuksen omistuksessa olevat valtion varmuusvarastot sekä öljyn maahantuojien velvoitevarastot, joista säädetään huoltovarmuuden turvaamisesta annetussa laissa ja tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetussa laissa. Tuontiin perustuvan energian saantihäiriön varalta ja kansainvälisten sopimusvelvoitteiden täyttämiseksi Huoltovarmuuskeskus pitää tuontipolttoaineita valtion varmuusvarastoissa huoltovarmuudesta annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti niin, että maassa on käytettävissä keskimäärin viiden kuukauden normaalikulutusta vastaavat tuontipolttoainevarastot.

Jos yksittäistä yritystä ei voitaisi käyttää valtion polttonesteiden toimittajana esimerkiksi pakotteiden vuoksi, ensimmäinen vaihtoehto huoltovarmuuden varmistamiseksi olisi, että muut polttoainetoimittajat korvaisivat sen toimitusten osuuden valtion hankinnoissa.

Suomen huoltovarmuuden kannalta kriittisintä on turvata Suomessa sijaitsevan jalostamon ja terminaalien toiminta sekä mahdollisuudet hankkia raakaöljyä maailmalta.

Ukrainan sodasta johtuvat Venäjän vastaiset pakotteet vaikuttavat merkittävästi energian saatavuuteen. Tähän liittyen on mahdollista myös uusilla, innovatiivisilla hankinnoilla löytää ratkaisuja mahdolliseen energiakriisiin.

Helsingissä 22.3.2022

Kuntaministeri Sirpa Paatero